

1. Toteuttajan nimi

Paimionjoki-yhdistys ry
PL 41
31401 SOMERO

2. Hankkeen nimi ja hanketunnus

Someron järviketjun polut ja reitit / 8787

3. Yhteenveto hankkeesta

Kennintien pyöräretken tunnelmaa.

Someron järviketjun polut ja reitit – kehittämishankkeen tavoitteena oli löytää ja luoda Someron järviketjun alueelle uusia reittejä ja kohteita, jotka tuovat esiin alueen luontoa ja kulttuuriympäristöä. Tavoitteena oli luoda aktiivista ja innostavaa keskustelua paikallisten yhteisöjen ja ihmisten kanssa siitä, mikä heille on merkityksellistä ja tärkeää hankkeen teemat huomioiden. Tavoitteena oli myös suullisten ja kirjallisten esitysten kautta tuoda esiin alueen erityisiä kohteita ja näillä kohteilla tehtäviä mahdollisia toimenpiteitä. Hankkeen painopisteenä oli paikallisten ihmisten ja yhteisöjen sekä kohteiden identiteetin ymmärtäminen ja vuorovaikutteinen kanssakäyminen.

Hankkeessa tehtiin konkreettisia, uusia toimenpiteitä retkien ja talkoiden muodossa ja erityisen tärkeiksi muodostuivat lukuisat kohtaamiset ja keskustelut

paikallisten yhteisöjen ja Someron kaupungin kanssa.

Medianäkyvyys hankkeen koko ajalta oli erittäin positiivista ja mediaosumia oli paljon mukaan lukien paikallislehti, Salon Seudun Sanomat ja maakunnallisesti levittäytyvä Turun Sanomat. Paikallislehden tekemät lehtijutut hankkeen järjestämistä retkistä ja tapahtumista toivat esiin hankkeen teemoja monipuolisesti ja syvällisesti sellaisillekin henkilöille, jotka eivät syystä tai toisesta voineet tai ehtineet osallistua järjestettyihin tilaisuuksiin.

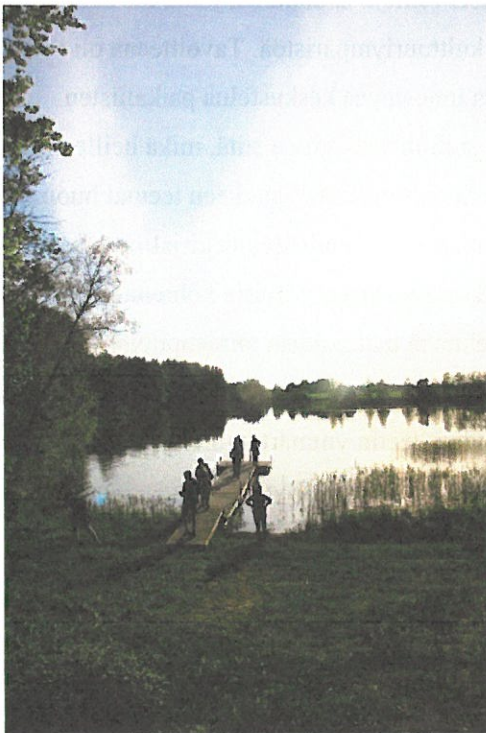
Hankkeen päätösvaiheessa joulukuussa 2016 pidettiin kokoava palaveri otsikolla ”Someron viiden järven reitti”, jossa kutsuttuina olivat ne yhteisöt ja tahot, jotka jollain tavalla olivat olleet osallisia hankkeen teemoihin liittyen kuluneen vuoden aikana. Palaverin johtopäätöksenä voidaan todeta, että hanke oli saavuttanut tavoitteensa: paikallistoimijat suhtautuivat erittäin positiivisesti niihin uusiin näkökulmiin, joita hankkeen aikana oli tuotu esiin.

4. Raportti

4.1 Hankkeen tavoitteet

a. Ylemmän tason tavoitteet, joiden osa hanke on

Hankkeelle määritettiin erityisiä tavoitteita seuraavan neljän teeman mukaisesti.

Pyöräretken välietappi: Pitkäjärven uimaranta.

Kulttuurinen kestävyys: Hankkeen tavoitteena oli tuoda esille paikallisesti ja alueellisesti merkittävää kulttuuriperintöä kohtaamalla ihmisiä, joilla tätä tietoa on suullisesti kerrottavana ja käyttämällä olemassa olevaa lähdeaineistoa hyväksi. Tavoitteena oli saavuttaa erilaisia toimijoita yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa kunnioittaen.

Ekologinen kestävyys: Hankkeen tavoitteena oli erilaisten tapahtumien avulla tuoda esille luonnonympäristöjä niitä kunnioittavalla tavalla ja tuoda esiin uusiakin näkökulmia liittyen näiden ympäristöjen arvostamiseen ja kehittämistoimenpiteisiin.

Taloudellinen kestävyys: Hankkeen tavoitteena oli tuoda esiin tapaamisissa, talkoissa ja retkillä keinoja ja tapoja kohentaa omaa ja muidenkin saavutettavissa olevaa elin- ja toimintaympäristöä. Erityiseen tarkasteluun nousivat

järviketjualueen osavaluma-alueilla sijaitsevien kohteiden mahdollisuudet kehittyä erityisiksi ympäristökasvatusta ja taidekasvatusta hyödyntäviksi kohteiksi, joista kaikki paikalliset asukkaat pääsevät osallisiksi. Tällaisiksi kohteiksi muodostuivat mm. Akustipuisto, Savipuisto sekä Lamminniemen ja Havuharjun alue Someron keskustan läheisyydessä.

Hyvinvoinnin luomiseen, perusoikeuksien toteuttamiseen ja elämän perusedellytysten hankkimiseen: Paikallinen tekeminen, paikallisten näkemysten ja tarpeiden huomioonottaminen olivat hankkeen menestymiselle tärkeitä teemoja. Tähän tavoitteeseen päästiin ennakoivalla suunnittelulla ja jalkautumalla ihmisten pariin kentälle tarkoittaen erityisesti paikallisia kotiseutuyhdistyksiä ja luontotoimijoita.

b. Hankkeen tavoitteet

Hankkeen tavoitteena oli tuoda esiin Paimionjoen yläosan, Someron järviketjun, luonnonympäristöä ja kulttuuriympäristöä esiin konkreettisilla tavoilla. Retkien ja tapahtumien järjestämisellä pyrittiin osoittamaan alueen merkityksellisyys paikallisten ihmisten virkistyskäytössä ja alueen potentiaali luonto- ja kulttuuriympäristöpalvelujen kehittämisen näkökulmasta. Tavoitteena oli luoda ymmärrystä luonnon ja kulttuuriympäristön moninaisuuteen ja sen merkityksiin erilaiset kohderyhmät huomioiden. Hankkeen tarkoituksena oli kohdata yhteisöjen jäseniä ja ymmärtää paikallisia, tämän seudun erilaisia identiteettejä, pyrkimyksiä ja tulkintoja kulttuuriperinnöstä, historioista ja nykytilanteista. Tavoitteena oli luoda malleja siitä, miten ja millä tavoin ympäristö voidaan kohdata, nähdä ja ymmärtää. Mallit tuotiin käytännön tasolle retkien ja kohtaamisten muodossa.

4.1. Toteutus

a. Toimenpiteet

Hankkeessa toteutettiin seuraavia käytännön toimenpiteitä, joilla tässä tarkoitetaan tapaamisia, kokouksia, talkoita, retkiä, tapahtumia, maastokartoituksia, hoitosuunnitelmien tekoa ja suunnittelua, joihin osallistui paikallisia ihmisiä, yhdistyksiä tai sidosryhmiä.

Kaikille avoimia yleisötapahtumia

1. 6.2.2016 Hankkeen aloitusinfo Someron kaupungintalolla
2. 26.5.2016 Retkeilyn yleisöpäivä Kiiruun puistossa
(supistui vuoden ankarimman rankkasateen vuoksi sidosryhmätapaamiseksi Kiiruun talon keittiössä)
3. 1.6.2016 Järvipyöräily / Kennintie ym. (liitteenä)
4. 8.6.2016 Järvipyöräily / Kirkkojärvi ym. (liitteenä)
5. 15.6.2016 Järvipyöräily / Painio ym. (liitteenä)
6. 17.6.2016 Maisemaseminaari ja taidejatkot (liitteenä)
7. 22.6.2016 Kävelyretki / Lamminniemi & Havuharju (liitteenä)
8. 25.8.2016 Kalapäivä ja melontaretki Painiojärvellä

9. 10.9.2016 Kulttuuriympäristöpäivä: kävelyretki ”Seitsemän peuran polku” Jurvalan kartanon mailla Pitkäjärvellä
10. 7.10.2016 Talkoopäivä/ympäristöhoitoa Pitkjärven uimarannalla
11. 19.11.2016 Lyhtykävely Kiiruunpuistosta Akustinpuistoon

Sidosryhmätapaamisia ja suunnittelutapaamisia

1. Kultelan Kyläyhdistys: Savipuistoon ja Kultelaan tutustuminen kävelyretkellä ja yhteistapaamisella tavoitteena erityisesti virkistyskäytön ja ympäristökasvatuksen kehittäminen pitkäjänteisesti
2. ”Ävikin silta” tapaaminen maakuntamuseon tutkijan (Eija Suna) ja Somero-seuran puheenjohtajan kanssa: historiallisen ajan kiinteän muinaisjäännöksen hoidon tarpeen ja toteutustavan kartoitusta maastossa. Kyseessä on Härkätien historiaan liittyvä silta, jonka sijainti kahden pihapiirin ympäristössä on erityisen haastava. Suunnittelussa ja mahdollisissa tulevilla toimenpiteillä tulisi tarkastella myös tien yläpuolisen pellon tulvimista ja ko. sillan/lain suojaa nauttivan muinaisjäännöksen mahdollisuuksia toimia kestäväällä tavalla vesimassojen purkuväylänä ilman, että se vaarantaa kohteen säilymisen tuleville sukupolville.
3. Somero-seura ja Somerniemi-seura: hankkeen esittely ja yhteistyön kartoitus/reflektointi liittyen mm. hankkeessa järjestettävien retkien kohdeopastuksiin ja sisältöihin.
4. Pitkjärven maamiesseura: hankkeen esittely ja yhteisten kiinnostusten aiheiden kartoittaminen.
5. Sidosryhmätyöskentelyä kartta-asioden edistämiseksi ja hankkeen teemojen edistäminen Visit Finland ja Outdoors tilaisuuksissa kevätkaudella ja syyskaudella sekä Valoniassa.
6. Yhteistyön luominen Somero-oppaiden kanssa. Yhteistyö toteutui käytännössä siten, että oppaat Arja Fonsell , Eeva Vuorinen ja Manu Kärki toimivat pyörä- ja kävelyretkillä vapaaehtoisina oppaina.

Pitkjärven uimarannan talkoopäivän päätöshetki 7.10.2016

Kohdekartoitukset ja maanomistajaneuvottelut

1. Hovirinnan kosken ja patoalueen maanomistajan tapaaminen koskien mahdollisen luontopolun/patopolun ja melojien rantautumispaikan kehittämistä: sovittiin palata asiaan siinä vaiheessa, kun Hovirinnan kosken padon muuttaminen pohjapadoksi etenee konkreetian tasolle.

2. Someron järviketjun yläosan/Paimionjoen ”alkujärven” rannoilla ei ole kaikille avointa, vapaata pääsyä järviketjulle ja Paimionjoelle esim. meloen. Rannat ovat joko yhteisöjen tai yksityisten omistamia ja hallinnoimia. Maastotarkastelussa yhdessä Vesanojan-Keltiäisten yhteisrannasta vastaavan henkilön kanssa asiasta keskusteltiin, muttei päästy hankkeen tavoitteiden mukaiseen lopputulokseen. Sovittiin kuitenkin järjestää yhteistyössä tässä paikassa kalapäivä/melontaretki ja tämä toteutui.

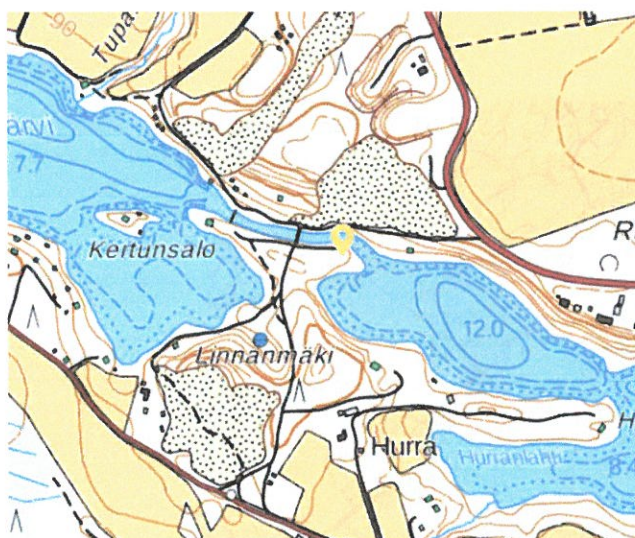

3. Someron seurakunnan kanssa käytiin neuvottelu, jonka tarkoituksena oli kartoittaa seurakunnan suhtautumista erityisesti Someron kirkon RKY-kohteen kehittämistä kaikille saavutettavaan virkistyskäyttöön painopiste kulttuurihistoriallisen kohteen erityisissä arvoissa. Keskustelun aiheena olivat erityisesti kulttuuripolun luominen Kirkkojärven maisemaan kyseiseen RKY-kohteeseen liittyen ja kulttuuriympäristökasvatuksen kehittäminen. Pohdittiin myös erityisen melontareitin kehittämisestä välillä Somerniemen kirkko-Someron kirkko. Neuvotteluissa läsnä olivat seurakunnan puolesta talouspäällikkö ja seurakuntapuutarhuri. Ajatuksiin suhtauduttiin erittäin myönteisesti. Tarkoituksena on viedä ajatuksia ja suunnitelmia eteenpäin yhteistyössä mm. seurakunnan nuorisopuolen kanssa.

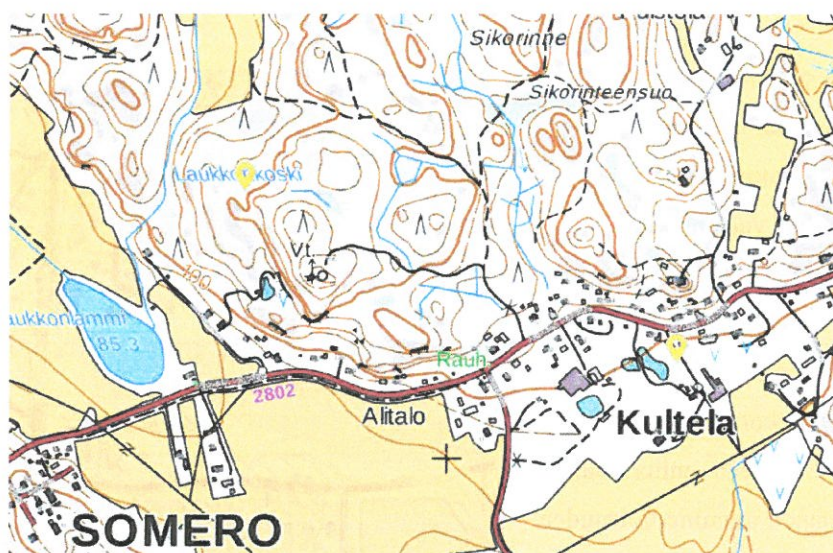

4. Järviketjun keskiosalla Linnanmäen ympäristössä sijaitsee laajahko soranottoalue, joka on samalla erityinen harjualue ja sisältää erityisiä kiinnostavia kulttuurihistoriallisia arvoja. Kävin maanomistajan kanssa puhelinneuvottelun liittyen paikan kehittämisestä erityisesti melontaan, patikointiin ja pyöräilyyn soveltuvaksi levähdys- ja taukopaikaksi. Maanomistaja suhtautui asiaan periaatteessa myönteisesti ja sovimme palaavamme asiaan myöhemmin hänen käydessä ensin keskusteluja nuoremman sukupolven kanssa.

Tarkastelimme maastokäynnillä aluetta myös Someron Liikunta ry:n kanssa ja totesimme alueella olevan paljon potentiaalia ja kiinnostavuutta luontoretkeilyn ja saavutettavuuden näkökulmasta.

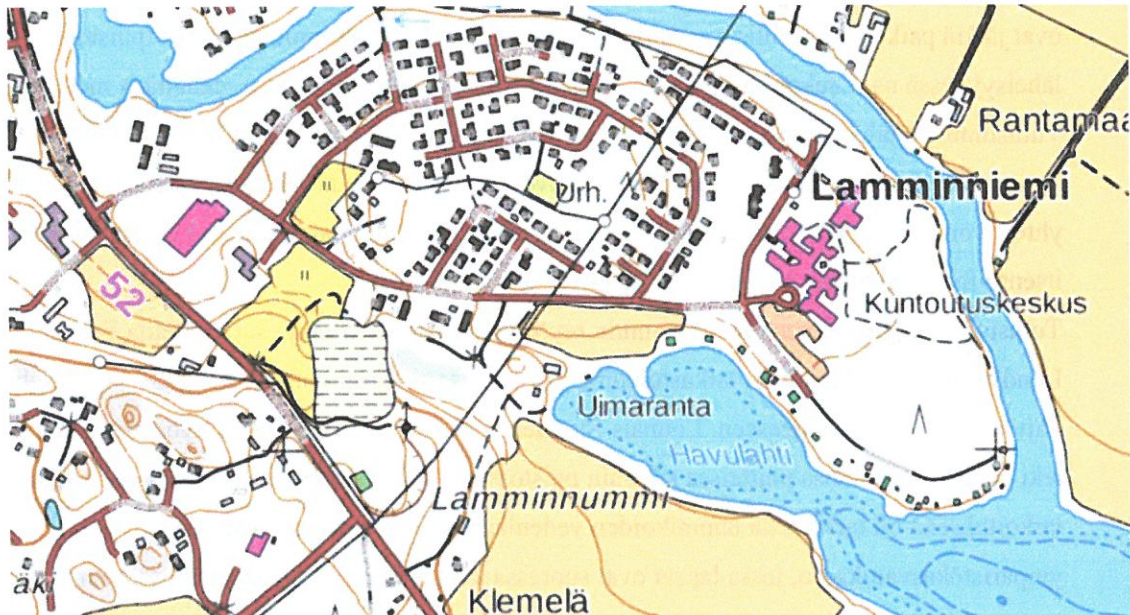

5. Someron keskustan pohjoispuolella, Härkätien kulttuurimaisemassa, sijaitsee Kultelan kyläyhdistyksen ylläpitämä Savipuisto. Tämä puisto on kyläläisten kokoontumispaikka grillipaikkoineen ja lasten leikkipaikkoineen. Puistossa on aktiivista toimintaa ja siellä on menneinä vuosina järjestetty mm. Savi palaa –tapahtumia. Puiston ”sydämenä” on kaksi savilammikkoa, jotka ovat jälkiä paikallisesta tiili- ja savenvalannon teollisuudesta ja toiminnasta. Savipuiston läheisyydessä ns. Laukonkosken puro- ja metsämaisemassa kiemurtelee viehättävä metsäpolku. Tutustuminen tähän alueeseen tehtiin eri tavoin. Tutustuminen aloitettiin kokoontumisella kyläyhdistyksen jäsenten kanssa hankkeen tavoitteiden esittelyllä sekä keskustelulla mahdollisen yhteistyön sisällöistä. Teimme läheiseen metsään kävelyretken tarkoituksena tutustua kyläläisten itsensä johdattelemana Kultelan alueen erityispiirteisiin.
- Tutustuimme puistoalueeseen tarkemmin myös ympäristöneuvoja- ja suunnittelija Eriika Lundströmin kanssa, jolloin tarkasteluun nousi erityisesti lammikoiden laskupuro ja sen suhde Pajulanjoen valuma-alueeseen. Lounais-Suomen vesiensuojeluyhdistyksen työntekijä Matti Jantunen teki oman aikataulunsa puitteissa käynnin puistossa ottaen vesinäytteitä lammikoista. Näytteiden tarkoituksena oli tarkastella lammikoiden vedenlaadun soveltuvuutta vesistö- ja ympäristökasvatukseen, jossa lapset ovat suorassa kontaktissa veteen. Johtopäätöksenä tästä oli, että jos suunnittelussa edetään, tulee vedenlaatua tutkia lisää. (Jantusen raportti liitteenä)

6. Valmistelin Someron keskustassa sijaitsevan Lamminniemen hyvinvointikeskuksen ja Havuharjun alueen hoidon ja käytön suunnitelmaluonnoksen. Alue oli tullut tutuksi edellisten vuosien aikana Paimionjoki-yhdistyksen toiminnan tuloksena. Etenin luonnosten laatimisessa omista havainnoista reflektoiiviin keskusteluihin Lamminniemen toimitusjohtajan (Mailis Salmi) ja Someron kaupungin edustajien (mm. kaupunginjohtaja, ympäristösihteeri, elinkeinoasiantuntija, tekninen johtaja, sivistystoimenjohtaja, puutarhuri) ja Someron Liikunta ry kanssa. Järjestin luonnosten tiimoilta pienempiä tapaamisia ja kaksi isompaa sidosryhmätapaamista, joissa edustettuina olivat edellisten

lisäksi mm. Someron Kulttuuri ry ja Someron tupanäyttämö. Esitetyt mallit saivat hyvää palautetta ja jatkotoimina esitettiin luonnoksen pohjalta laadittavaa tarkennettua toimintasuunnitelmaa ja esimerkiksi hankkeen perustamista. (Suunnitelmaluonnokset liitteenä)

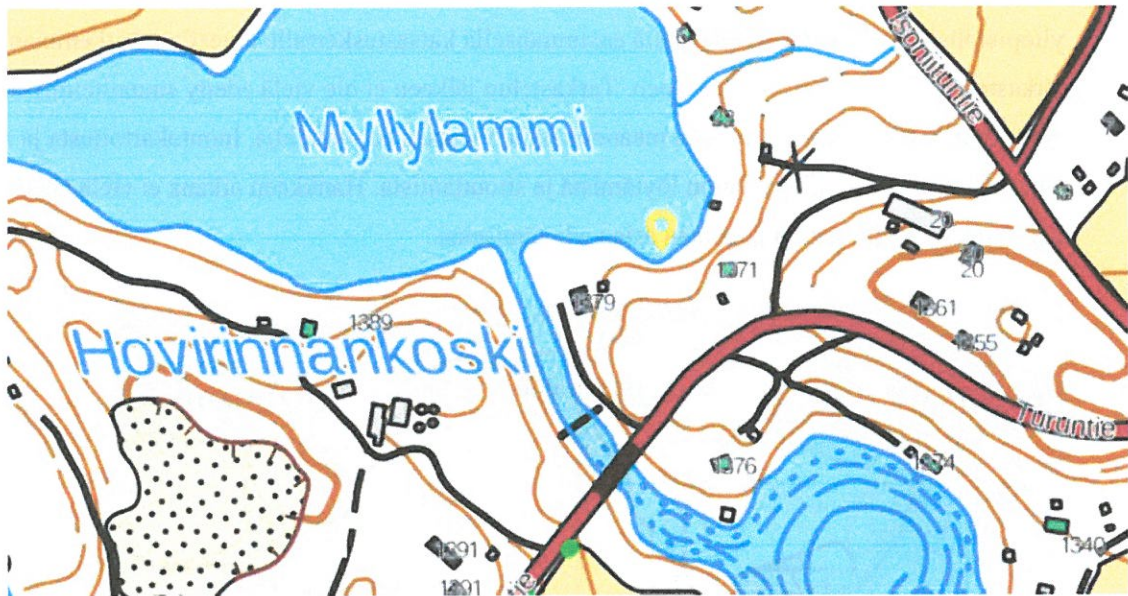

7. Someron keskustassa sijaitseva Akustipuisto nousi hankkeen tarkastelun kohteeksi erityisesti keskeisen sijaintinsa ja toiminnallisen luonteensa vuoksi. Akustipuiston kehittämiseksi laadittiin hankkeen aikana kaksi suunnitelmaa, joista toinen tarkastelee puiston kehittämistä laajasti ympäristökasvatuksen näkökulmasta ja toisessa syvennyttään puiston erityiseen ominaislaatuun vesiensuojelun ja luonnon monimuotoisuuden kannalta.

Akustipuistoa käyttää vesistökasvatukseen jo nyt läheinen Kiiruun koulu ja Somero-opistolla sekä Someron kaupungilla että Someron Kulttuuri ry:llä ja Someron Liikunta ry:llä on hyvä tahtotila puiston kehittämiseksi. Näistä näkökulmista käsin Akustipuiston suunnitelmat laadittiin ja niitä viedään eteenpäin. (Suunnitelmat liitteenä)

8. Pitkäjärven uimaranta järviketjun länsipäässä Myllylammen rannassa valikoitui tarkastelun kohteeksi ja talkookohteeksi useammastakin syystä. Ensinnäkin Someron Liikunta ry:n toimesta ollaan uimarantaa siirtämässä mahdollisesti kokonaan pois ns. virallisten uimarantojen listalta, mikä tarkoittaisi käytännössä säännöllisten ylläpitotoimenpiteiden järjestelyjä jollain muulla tavalla. Järjestetyissä tapaamisissa ja keskusteluissa tuli ilmi, että uimaranta koetaan paikallisesti tärkeäksi, mutta nykyinen rannan kunto ja hoidon laatu ei kuitenkaan houkuttele rannalle uimareita tai vapaa-ajan viettäjiä. Hankkeen toimenpiteenä järjestettiin paikallisten kuulemisia ja syyskaudella talkoot kaupungin luvalla. Näissä keskusteluissa ja toimissa olivat yksityishenkilöiden lisäksi aktiivisina kumppaneina mukana Pitkäjärven maamiesseura ja Someron vesiensuojeluyhdistys.

9. Hovimäki Camping on yksi keskeisistä Someron järviketjun toimijoista sekä palveluiltaan että sijainniltaan. Hankkeen teemoihin peilaten erityisen kiinnostavaksi muodostui näköala, joka avautuu harjulta sekä ympäristö, jossa yhdistyivät sekä kiinnostava luonnonympäristö että erilaiset matkailupalvelut. Tavoitteena oli edistää kohteen saavutettavuutta erityisesti sen kulttuuriarvojen ja luonnonarvojen näkökulmasta. Keskusteluissa ja kokouksissa läsnä olivat sekä Someron kaupungin teknisen toimen ja ympäristötoimen edustus ja ammattiopisto, metsäopisto Livian edustus sekä alueen toiminnanharjoittaja. Keskustelua käytiin

kestävällä tavalla toteutettavasta ympäristöhoidosta, pienimuotoisesta näköalatasanteesta tai näkötorresta, viitoitetusta luontopolusta ja melontapisteen kehittämisestä. Tällä hetkellä ympäristön hoitotoimenpiteitä on tehty toiminnanharjoittajan toimesta.

10. Painiojärven itäkulmassa sijaitsee vanhojen metsien suojelualue, jota hallinnoi Metsähallitus. Ajatukseen perustaa tälle alueelle luontopolku ja mahdollisesti melontaa varten nousu- ja laskupaikka suhtauduttiin Metsähallituksessa alustavasti myönteisesti ja sovimme tekemämme hankkeen puitteissa alueella alustavan maastotarkastelun. Yhteyshenkilönä Metsähallituksessa toimi Mikael Nordström. Kävimme Someron ympäristösihteerin, ja hankkeessa toimivan yliopistoharjoittelijan kanssa keväällä ensimmäisellä katsastuskerralla alueella ja tarkemman tarkastelun alueella teki Jani Virtanen. Tarkastelun jälkeen ei ole vielä edetty suunnitelmissa eteenpäin, jotka vaativat muiden maanomistajien kanssa neuvotteluja, luontokartoitusta ja alueen kehittämisestä vastuullisen tahon löytämistä ja sitouttamista. Hankkeen aikana ei vielä tällaista tahoa löydetty. Työtä kuitenkin jatketaan asian edistämiseksi.

Muut maastokartoitukset ja tehdyt työt

Hankkeen aikana tehtiin sellaisia maasto- ja kohdekartoituksia, jotka edelsivät tulevia retkiä, talkoita ja suunnitelmia. Tällaisia kartoituksia olivat projektikoordinaattorin tekemät maastokäynnit yksin tai sidosryhmien edustajien kanssa ja retkimestarin/ympäristöhoitajan tekemät maastokäynnit. Lisäksi tehtiin vesiensuojelun suunnittelijoiden kanssa käynnit Akustinpuistossa, Havuharjulla ja Savipuistossa sekä Pajulanjoen valuma-alueella.

Mainittakoon, että retkimestari/ympäristöhoitaja Jani Virtanen teki ympäristöhoitotoita Ptikjärven uimarannassa osallistuen talkoisiin ja hoitamalla myöhemmin risukan polton ja jatkotoimet yhdessä paikallisten kanssa. Virtanen osallistui yhdessä Someron kaupungin puutarhurin kanssa myös Someron keskustasillan maisemanäkymien käytännön hoitotoimenpiteisiin ja edelleen Virtanen teki itsenäisesti maastokartoituksen Painiojärven suojelualueella.

Seminaari

Hankkeen teemoja haluttiin tuoda esille syvällisemmin järjestämällä seminaari, jossa 17.6.2016 kuultiin laadukkaita ja merkityksellisiä puheenvuoroja eri asiantuntijoilta. Seminaarin ensimmäisen puheenvuoron piti erityisasiantuntija Henri Terho Taiteen edistämiskeskuksesta teemana joen ja taiteen yhteys. Paimionjoen maisemaan ja kotiseutuun johdatteli luonnontutkija ja valokuvaaja Matti Torkkomäki. Turun yliopiston kulttuurituotannon ja maisemantutkimuksen yliopistolehtori, VTT Simo Laakkonen pohti esityksessään joen sukupolvikokemusta ja ympäristöneuvos Tapio Heikkilän esitys käsitteli suomalaista maisemaa eurooppalaisena voimavarana. Saimme myös tervehdyksen tutkija Kaisa Lehtoselta Varsinais-Suomen maakuntamuseosta. Lehtonen pohti puheenvuorossaan, millainen on suomalainen muinainen maisema ja miten voimme sitä vaalia ja hoitaa.

Seminaarin yksi mielenkiintoisimmista vieraista saapui Pirkanmaalta. Pirkanmaan maakuntamuseon Adoptoi monumentti -toiminnasta saapui kertomaan tutkija, arkeologi Kreetta Lesell. Motivaationa oli kuulla, miten vuodesta 2008 lähtien käynnissä ollut toiminta on löytänyt tiensä pirkanmaalaisten sydämiin ja miten aiheet ovat muuttuneet käytännön toiminnaksi. Tämä kiitetty ja paljon huomiota saanut toiminta palkittiin vuonna 2016 Euroopan unionin kulttuuripalkinnolla. Lesellin puheenvuoron yhtenä teemana oli myös löytää uusia ideoita Someron järviketjun ja Paimionjoen vesistöalueelle. Seminaarin päiväosuuden päätti Maaseudun sivistysliiton kolmivuotisessa Tunne+Tila -hankkeessa työskennellyt taiteilija-muotoilija Päivi Raivio, jonka puheenvuoro käsitteli ympäristö- ja taidehankkeen kokemuksia ja löydöksiä.

Keskustelu veden, luonnon, maiseman ja identiteetin teemoista jatkui seminaarin jatkoilla Someron Kivimeijerissä kesänäyttelyn yhteydessä. Tämä temaattinen yhteys luotiin yhteistyössä Kivimeijerin toimijoiden ja hankkeen kanssa.

b. Hankkeen toteutusaika

Hankkeen toteutusaika oli 1.9.2015 - 31.12.2016. Työsuhteet solmittiin siten, että ne alkoivat vuoden 2016 puolella.

c. Resurssit &

d. Toteutuksen organisaatio

Hankkeen resurssin muodostivat hankkeelle palkattu osa-aikainen (50%) projektikoordinaattori ja osa-aikaiset retkimestari/ympäristönhoitaja ja yliopistoharjoittelija.

Projektikoordinaattori Elina Tuomarilan tehtäviin kuului hankkeen sisältöjen toteutus, yhteydenpito ja kaikkien tapahtumien organisointi ja tuottaminen. Retkimestari/ympäristönhoitaja Jani Virtasen tehtäviin kuului käytännön hoitotehtäviin osallistuminen ja itsenäisesti maastokartoitusten tekeminen. Yliopistoharjoittelija Adele Halttusen pääasiallinen tehtävä oli tuottaa annetuista aineistosta pdf-tasoisia kartoja QGIS ohjelman avulla ja tutkia kirjallisia lähdeaineistoja.

Työntekijöiden käytössä oli Paimionjoki-yhdistyksen yhden huoneen käsittävä toimistotila Somerolla, Kiiruun tilalla, jossa toimii mm. Someron Kulttuuri ry. Tämän lisäksi kaikki tekivät etätöitä kotoa käsin.

Hankkeen kirjanpidosta vastasi Tilitoimisto Merja Oras ,Tehdastie 4, 31400 Somero.

Vesanojan kulttuurimaisemaa Somerniemellä. Havainto Painion pyöräretkeltä.

e. Kustannukset ja rahoitus

Kustannusarvio	Toteutunut	Haettava tuki
<u>Palkat</u> 28 944,00	22 840,47	
<u>Ostopalvelut</u> 3000,00	1 968,60	ELY - keskukselta haettava tuki 21 989,36 Kuntaraha toimintaryhmältä 5 497,34
<u>Vuokrat</u> 400,00	250,00	Julkinen rahoitus yhteensä 27 486,70 Omarahoitus Paimionjoki-yhdistys 3 054,08
<u>Flat rate 24%</u> 6946,56	5 481,71	Yhteensä 30 540,78 Kokonaisrahoitus 30 540,78
Yhteensä 39 290,56	30 540,78	

f. Raportointi ja seuranta

Hankkeelle ei perustettu erityistä tukiryhmää, vaan hankkeen toteutumista seurattiin säännöllisesti kokoontuvissa Paimionjoki-yhdistyksen kokouksissa. Läheinen ja keskusteleva työote hankkeen sidosryhmien ja yhteistyökumppaneiden kanssa toimi hankkeen tavoitteita ja sisältöjä hyvin refleктоivana kanavana.

g. Toteutusolelut ja riskit

Oletuksena oli, että hankkeessa päästään toteuttamaan alustavien suunnitelmien mukaisesti runsaasti osallistavaa toimintaa ja tähän tavoitteeseen päästiin vähintäänkin hyvin. Oletuksena oli edelleen, että sidosryhmiä ja yhteistyökumppaneita löytyy alueelta ja että nämä tahot jakavat hankkeen temaattiset sisällöt ja tavoitteet. Myös tässä onnistuttiin.

Riskiksi muodostui hankkeen kuluessa korkeintaan hankkeen toteuttamiseen varattu aika. Lopulta innostuneita henkilöitä ja yhteisöjä oli niin paljon, että hankkeen puitteissa kaikkia innostavia elementtejä ei pystytty viemään heti eteenpäin. Toisaalta hankkeen päätösvaiheessa saatu suora palaute hankkeen toteutustavasta ja sisällöistä oli erittäin myönteistä.

4.3 Yhteistyökumppanit

Hankkeen yhteistyökumppaneina toimivat Someron kaupunki pitäen sisällään sekä ympäristötoimen, teknisen toimen ja kaupungin johdon. Erikseen voidaan mainita vielä Someron kaupungin puutarhurin panos hoitosuunnitelmien ja luonnosten kommentoijana ja aktiivisena edistäjänä. Muita kumppaneita olivat Someron Liikunta ry, Someron Kulttuuri ry, Somero-opaat, Somerniemi-Seura, Somero-Seura, Someron vesiensuojeluyhdistys ry, Pitkäjärven maamiesseura, Someron kalastusalue, Someron Tupanäyttämö, Vesanojan-Keltiäisten yhteisrannan osakkaat, Metsähallitus, Turun maakuntamuseo, Pirkanmaan maakuntamuseo, Härkätie-yhdistys ry., ammattiopisto/metsäopisto Livia, Silver River, Someron Kivimeijeri ja Lounais-Hämeen Retki ry.

Hankkeen luonteeseen kuului, että yhteistyötä ja keskusteluja käytiin myös luonto- ja matkailupalveluja tuottavien toiminnanharjoittajien kesken painopisteenä toimintojen kehittäminen yleishyödyllisessä mielessä.

4.4 Tulokset ja vaikutukset

Someron järviketjun polut ja reitit hankkeen tuloksena

- **järjestettiin uudella tavalla kaikille avoimia retkiä alueen luontoon ja kulttuuriympäristöön: esim. Långsjön kartanon pihapiiri avautui nyt ensi kertaa pyöräilijöille**
- **kartoitettiin reiteiksi soveltuvia uusia maasto-osuuksia, joille suunniteltiin ja valmistettiin pdf-muotoisia retkikarttoja 4 kpl yleiseen käyttöön**
 1. Someron keskustan kävely- ja pyöräreitti
 2. Painion pyöräily- ja kävelyreitti
 3. Kennintien pyöräily- ja kävelyreitti
 4. Kimalan pyöräily- ja kävelyreitti
- **toteutettiin yhteinen talkoopäivä** Pitkäjärven uimarannassa ja suunniteltiin tämän yhteydessä paikan kehittämistä mm. rakentamalla yhteistyössä laavu ja ehostamalla olemassa olevaa uimakopin julkisivua yhdessä alueen lasten kanssa
- **järjestettiin yhteistyössä Somero-opiston kanssa lyhtykävely Akustipuistoon YK:n lapsen oikeuksien päivänä** tarkoituksena nostaa esiin viherympäristöjen merkitys ja lapset ympäristökasvatuksen ja luontoretkeilyn kohderyhmänä
- **löytyi koko järviketjualueelta ainakin 7 kpl ensisijaista kehittämiskohdetta, joiden työstämistä jatketaan yhteistyössä hankkeessa löytyneiden kumppaneiden kanssa**
 1. Painion LS-alueen kehitystyö Metsähallituksen ja paikallistoimijoiden kanssa: luontopolku ja rantautumisen mahdollistaminen

2. Havuharjun alueen kehittäminen yhteistyössä Someron kaupungin ja muiden löytyneiden kumppaneiden kanssa (Havuharju/Lamminiemi suunnitelma liitteenä)
 3. Lamminniemen alueen kehittäminen yhteistyössä Someron kaupungin ja muiden löytyneiden kumppaneiden kanssa (Havuharju/Lamminiemi suunnitelma liitteenä)
 3. Akustinpuiston kehittäminen yhteistyössä mm. kaupungin, Somero-opiston ja Kiiruun koulun kanssa yhteistyössä (Akustinpuiston suunnitelma liitteenä)
 4. Linnanmäen alueen kehittäminen osaksi pyöräily-, melonta- ja patikointireitistöä jatkaen keskustelua maanomistajien ja Someron Liikunta ry:n kanssa.
 5. Hovirinnan kosken alueen kehittämiseen liittyvä neuvottelu yksityisen maanomistajan kanssa tavoitteena tunnustella ja edistää asiaa Hovirinnan patoalueen kokonaistarkastelun myötä.
 6. Pitkäjärven uimarannan kunnostaminen palvelemaan luontoretkeilijöitä: työtä jatketaan yhteistyössä asukkaiden, Someron Liikunta ry:n, Someron kaupungin, Someron vesiensuojeluyhdistyksen ja Pitkäjärven maamiesseuran kanssa.
 7. Pitkäjärven kulttuurihistoriallisessa maisemassa, yksityisellä maa-alueella sijaitseva ns. Seitsemän peuran polku (metsäreitti) ja tähän liittyvä jokipolun/laavun rakentamisen edistäminen: järjestimme yleisöretken alueelle 10.9.
- edistettiin Someron keskusta - Somerniemi välisen kevyen liikenteen ja retkeilyreitin suunnittelua ja mahdollista toteutumista tuomalla esiin ajatus, että ns. perinteinen kevyen liikenteen väylä voidaan nähdä ja toteuttaa siten, että se hyödyttää myös luontoretkeilijöitä toteutukseltaan (pinnoite, reitin suunnittelu, opasteet, taukopaikat): neuvotteluja käytiin Someron teknisen toimen ja liikenne- ja reitistösuunnittelijan kanssa
 - kerroimme retkillä ja tapahtumissa alueen erityisistä luonnonarvoista ja kulttuuriympäristöön liittyvistä arvoista esimerkiksi 25.8. järjestetyn kalapäivän ja melontaretken yhteydessä Painiojärven maisemissa sekä kaikilla hankkeen aikana toteutetuilla pyörä- ja kävelyretkillä
 - innostimme monialaisella sidosryhmätyöskentelyllä ja useissa koolle kutsutuissa tapaamisissa paikallisia ihmisiä näkemään alueen suuri potentiaali hankkeessa esille nostettujen teemojen mukaisesti
 - käytimme paikallisoppaita ja paikallisia ihmisiä osana yleisöretkien toteuttamista tavoitteena jakaa paikallisia tarinoita yleisesti osallistuneiden kesken ja tuottaaksemme hiljaista ja näkymätöntä tietoa esiin uusille kuuliijoille
 - nostimme vesiensuojelutyön merkityksen esiin osana kulttuuriympäristöjä ja ympäristökasvatustyötä: tätä työtä jatketaan erityisesti Akustinpuiston ja Savipuiston osalta ja näille alueille tehtiin erityisiä tarkasteluja (liitteenä suunnitelmat ja vedenlaadun tutkimus)

Hankkeen vaikuttavuus näkyi positiivisena julkisuutena lehdistössä, mutta tärkeimmäksi asiaksi tulee toki nostaa se käytännön työ, jota hankkeen aikana tehtiin yhdessä erilaisten kohderyhmien kanssa ja josta tuli välitöntä ja suoraa positiivista palautetta tapahtumien ja retkien aikana

Hankkeen työskentelyssä pyrittiin säilyttämään läpinäkyvyyden ja ylirajaisuuden teema, jolla tässä tarkoitan sekä erilaisia rajoja rikkovaa käytännön yhteistyötä eri toimijoiden kesken että henkisten esteiden ylittämistä. Hanke pyrki osaltaan osoittamaan, että Someron järviketju on maakunnallisesti merkittävä alue maisemahistorialtaan, kulttuuriympäristöltään ja luonnonarvoiltaan ja että toimia tunnettuuden lisäämiseksi kannattaa tehdä ja jatkaa monialaisesti erilaiset paikalliset osaamisen lajit tunnistaen ja näitä hyödyntäen.

Eräänlaisena vaikuttavuutta arvioivana mittarina voitaneen pitää yhteistyötahojen määrää ja moniarvoisuutta, joka tuli ilmi hankkeen aikana järjestettyjen tapahtumien osallistujien välittömässä palautteessa ja useissa pyöreän pöydän keskusteluissa, joissa aidosti ja vilpittömästi pystyttiin keskustelemaan järviketjualueen kehittämisen tavoista ja motiiveista.

Hankkeen aikana pidetyssä viimeisessä yhteistyöpalaverissa 7. joulukuuta reflektoitii mm. hankkeen aikana esiin nousseita ilmiöitä ja keskusteltiin avoimesti Someron järviketjun mahdollisuuksista kehittyä luonto- ja kulttuuriretkeilyn kärkekohteeksi. Saman pöydän ääressä istuivat niin Someron kaupungin elinkeinoasiantuntija, Someron Liikunnan ja Kulttuurin edustajat, toiminnanharjoittajat, luontoretkeilyn asiantuntijoita ja paikallistoimijoita Lounais-Hämeen Retki ry:stä. Kiittäessäni kokouksen jälkeen sähköpostitse kaikkia osallistuneita, sain Someron elinkeinoasiantuntijalta sähköpostiviestin, jossa hän mm. totesi, että hanke laittoi liikkeelle asioita, joihin ei tähän mennessä ollut uskallettu tai rohjettu tarttua. Tulkitsen tämän siten, että hankkeessa toteutunut uudenlainen ja todellinen ylirajainen ajattelumalli oli saanut aitoa vastakaikua ja kantaa myös hankkeen jälkeisinä toimenpiteinä ja tahtona viedä asioita eteenpäin.

5. Esitykset jatkotoimenpiteiksi

Jatkotoimenpiteinä esitän, että hankkeen aikana laadittuja suunnitelmia ja ideoita viedään eteenpäin niiden kumppaneiden välisenä yhteistyönä, joita tässä Someron järviketjun polut ja reitit hankkeessa löydettiin. Paimionjoki-yhdistys on jo osaltaan pyrkinyt edistämään tavoitteiden toteutumista hakemalla vuoden 2017 haussa Varsinais-Suomen Kulttuurirahastolta apurahaa ympäristökasvatuksen edistämiseen Somerolla.

Hankkeen projektityöntekijänä ja Paimionjoki-yhdistyksen projektikoordinaattorina esitän edelleen, että Someron järviketjualueelle ja laajemmin Paimionjoen vesistöalueelle perustetaan retkimestarin vähintäänkin osa-aikainen toimi. Tämä edistäisi merkittävästi hankkeen aikana löytyneiden ja edistyneiden kohteiden ylläpitoa ja kehittymistä hankkeessa löytyneiden yhteistyökumppaneiden apuna. Tämä tarkoittaisi myös jatkuvuutta, pitkäjänteisyyttä ja aitoa osallisuutta kyläyhdistysten ja muiden vapaaehtoisjärjestöjen yleishyödyllisessä työssä.

Hankkeen löydöksenä voidaan sanoa, että paikallistasolla on paljon osaamista ja vahvaa tahtoa kehittää omaa elinympäristöä, mutta siihen tarvitaan taho ja henkilö, joka on käytännön tasolla mukana kohteiden kehittämisessä. Mittavia, kaikkia kuntalaisia, elinkeinoelämää ja luontomatkailua laajasti kehittäviä toimia ei voida jättää yksin vapaaehtoisuuden varaan.

Esitän maakunnallisen, kuntien välisen ja jopa maakuntien välisen yhteistyön kartoitusta ja suunnitelmallista edistämistä luonto- ja kulttuuriretkeilyn kehittämiseksi sillä perusteella, että kulttuuri ja luonto ovat jo itsessään ylirajaisia ekosysteemipalveluja, joiden kulttuurisesti, sosiaalisesti ja taloudellisesti kestävä kehittäminen vaatii laajaa yhteistyötä, näkemyksellistä yhteistyötä ja ylirajaista ajattelua.

Maakuntamuseon tutkija Eija Suna tarkastelemassa Härkätien historiaan liittyvän
"Ävikin sillan" nykykuntoa Someron Pitkäjärvellä.

**Loppuraportin laati hankkeen projektikoordinaattori Elina Tuomarila 17.2.2017
Somerolla.**

6. Allekirjoittajat ja päiväys

Timo Klemelä

hallituksen puheenjohtaja
Paimionjoki-yhdistys ry

Anna Hurra

toiminnanjohtaja, hallituksen sihteeri
Paimionjoki-yhdistys ry